

Akavan ehdotukset työllisyyden parantamiseksi

Akavan tavoitteena on 75 prosentin ylittävän työllisyysasteen saavuttaminen. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan suurempia ja pienempiä työllistämistoimia, vastuullisia tekoja. Tuomme keskusteluun 40 ehdotustamme Suomen työllisyyden parantamiseksi.

Työllisyysaste on ollut viime vuodet noususuunnassa, mutta työllisyyden kasvun jatkuminen edellyttää tavoitteellisia toimenpiteitä.

Akavan tavoitteena on 75 prosentin ylittävä työllisyysaste. Sen saavuttaminen vaatii sekä pitkän aikavälin että yhden hallituskauden aikana toteutettavia toimenpiteitä.

Työllisyyden vauhdittamiseksi sekä työllisyyskeskustelun ylläpitämiseksi Akava esittelee 40 ehdotusta työllisyyden parantamiseksi. Osa ehdotuksista on pienempiä, toiset suurempia. Osa ehdotuksista on toteutettavissa nopeasti, osa vaatii toteutuakseen pidemmän valmistelun. Edistämme ehdotuksia hallituksen asettamissa työllisyystyöryhmissä.

Ehdotuksiamme pitkän aikavälin työllisyystoimenpiteiksi

Ehdotukset 1–4: Perusasteen koulutuksen varassa olevat paremmin mukaan työelämään

Työllisyysaste on ollut viime vuodet noususuunnassa, mutta kasvun jatkuminen tulevaisuudessa edellyttää tavoitteellisia toimenpiteitä. Työllisyysastetavoitteessa ei voida onnistua, mikäli huonoimmin työllistyvien ryhmissä ei saada huomattavaa parannusta aikaan.

Olemme erityisen huolissaan toisen asteen koulutusta vailla olevien työllisyydestä.

Kuvio: Työllisyysasteet koulutusaloitin

Monilla nuorilla on vaikeuksia päästä mukaan työhön ja koulutukseen. Myös työllisenä pysyminen vaatii jatkuvaa työn ohessa tapahtuvaa osaamisen päivittämistä.

Työllisyysasteen parantamiseksi kaikenikäisten suomalaisten osaamisen tasoa on nostettava ja työuran aikaisia oppimismahdollisuuksia laajennettava. On mietittävä uusia keinoja kannustaa jokaista yhteiskunnan kehittämiseen omien kykyjen ja mahdollisuuksien mukaan.

Ehdotukset 1-4: Ehdotuksia perusasteen koulutuksen varassa olevien työllistämiseksi

1. Panostetaan tuki- ja ohjauspalveluihin kaikilla koulutusasteilla, erityisesti oppivelvollisuusiän laajentamisen yhteydessä. Tähän kohdistetaan riittävät resurssit.

2. Luodaan Suomeen avoimen ammatillisen koulutuksen malli, jonka avulla voidaan opiskella tutkinnon osia tai pienempiä kokonaisuuksia. Mallilla tuetaan eri ikäisten ihmisten osaamisen täydentämistä.

3. Luodaan etsivän ohjauksen malli yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Asiakaslähtöisten ohjaus- ja urasuunnittelupalvelujen tarkoituksena on tavoittaa kaikenikäiset vailla toisen asteen tutkintoa olevat henkilöt.

4. Luodaan vastuhenkilöjärjestelmä tukemaan nuoria, joilla on kohonnut syrjäytymisriski.

Ehdotus 5: Uudistetaan työttömyysturvaa kannustavammaksi: palauttava työttömyysturvamalli

Akavan näkemyksen mukaan työttömyysturvaa kehittämällä pystyttäisiin parantamaan kannustavuutta.

Työttömyysturvan kannustavuuden lisääminen aiheuttaa työnhakuaktiivisuuden lisääntymistä, mikä puolestaan lyhentää työttömyysjaksoja ja vähentää työttömyyttä.

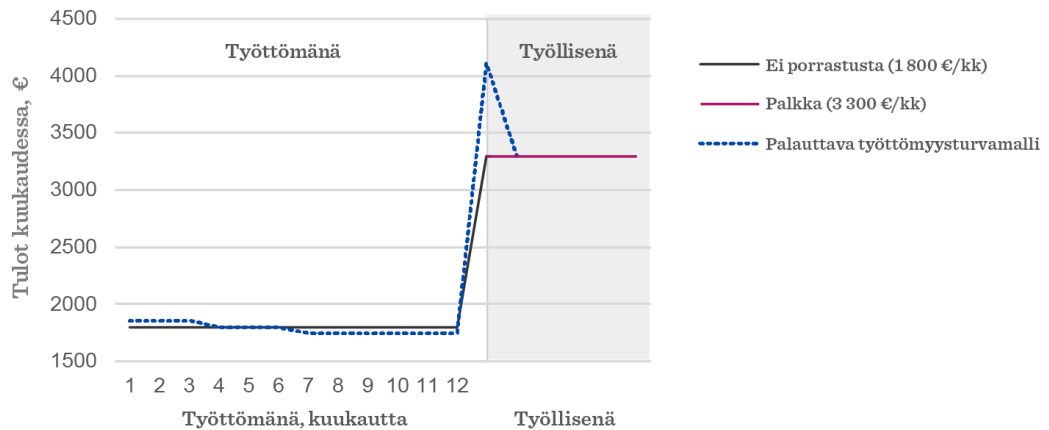
Palauttava työttömyysturvamalli lisäisi kannustavuutta kahdella tavalla.

- **Palauttavassa työttömyysturvamallissa työttömyysetuuden taso olisi työttömyyden alussa nykyistä korkeampi.** Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi poistamalla työttömyyden alun omavastuupäivät. Tällä olisi myös toimeenpanoa yksinkertaistava vaikutus.
- **Työttömyyden jatkuessa työttömyysetuudesta otettaisiin sivuun pieni, mutta asteittain kasvava osuus.** Laskeva etuuden taso aiheuttaa kannustinvaikutuksen. Mitä nopeammin työttömyyden alun jälkeen etuuden tason laskeminen aloitettaisiin, sitä suurempi kannustinvaikutus saavutettaisiin.

- **Työttömyyden päättyessä työllistymiseen henkilölle palautettaisiin työttömyyden aikana sivuun siirretty osuus.** Kyseessä olisi eräänlainen keinotekoinen työllistymisveroasteen alennus, jolla saataisiin aikaan toinen myönteinen kannustinvaikutus.

Henkilön tulotaso palauttavassa työttömyysturvamallissa

Esimerkkilaskelma: työllistyminen yhden vuoden työttömyyden jälkeen, porrastamaton työttömyysturva lähtötasolla 1 800 €/kk, työllistymisen jälkeinen palkka 3 300 €/kk

Portaat +3%, -3%, -6%. Kertymä vuoden aikana 810 €.

Kuvio: Henkilön tulotaso palauttavassa työttömyysturvamallissa. Esimerkki.

Ehdotuksiamme kuluvan hallituskauden aikana toteutettaviksi työllisyystoimenpiteiksi

Ehdotukset 6–10: Parannetaan muutosturvaa

Muutosturvan toimintamallilla tuetaan uudelleentyöllistymistä.

Muutostilanteissa vapautuva työvoima on saatava mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti työmarkkinoiden käyttöön.

Parhaimmillaan muutosturva mahdollistaa nopean työllistymisen, osaamisen kehittymisen sekä vähentämistilanteen hyvän hoidon kaikille osapuolille. Uudistamalla ja parantamalla muutosturvaa nopeutetaan uudelleentyöllistymistä, millä on positiivinen vaikutus työllisyysasteeseen.

6. Muutosturvakoulutuksen enimmäiskesto on pidennettävä kuukaudesta kahteen kuukauteen.

7. Muutosturvaan oikeuttavan työhistorian kestovaatimus on lyhennettävä viidestä vuodesta kahteen vuoteen.

8. Muutosturvakoulutus tulee ulottaa koskemaan myös nykyistä 30 työntekijää työllistävistä yrityksistä pienempiin yrityksiin.

9. Irtisanotun uudelleentyöllistymiseksi on tilanteen mukaan oltava käytettävissä rekryointipalveluita koulutuksen ohessa tai sijaan ja koulutuksissa on vahvistettava työntekijän esittämän relevantin koulutusvaihtoehdon toteutumista.

10. Työllistymisvapaan kesto pidennetään nykyisestä 5–20 päivästä.

Ehdotus 11: Tarjotaan urakatsaus työuran keskivaiheilla oleville

Työuran keskivaihe on sen jatkuvuuden kannalta kriittinen.

Akava ehdottaa työuran keskivaiheille urakatsausta eli työelämätaitojen tarkastusjaksoa, jossa tarjotaan tukea osaamisen kehittämiseen.

Näin voidaan turvata työkykyä ja -hyvinvointia sekä mahdollistaa pidemmät työurat. Urakatsauksen tulisi tavoittaa koko ikäluokka.

Urakatsauksessa työuraa ja osaamista tarkastellaan ammattilaisten ja vertaisryhmän tuella. Siinä laaditaan tavoitteellinen suunnitelma, jossa huomioidaan työkyky, työhyvinvointi ja valmius työelämän muutoksiin. Valmennusryhmiä järjestettäisiin esimerkiksi työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Työpaikoilla urakatsaus sidottaisiin henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan.

Miksi urakatsaus kaikille?

- Jotta 40 vuoden työura olisi mahdollinen suurimalle osalle. Pitkä työura edellyttää uusiutumista ja oppimista sekä suunnanmuutoksia.
- Sillä ennaltaehkäistään työttömyyttä
- Sillä parannetaan työikäisten pääsyä ohjauspalveluiden piiriin
- Koska työntekijän työhyvinvointia ja -kykyä parantaa tieto omista vahvuuksista ja mahdollisuuksista niiden toteuttamiseen
- Urakatsaustoiminnan kautta saadaan tietoa osaamisesta ja osaamistarpeista
- Urakatsausryhmät luovat luoda uudenlaisia yhteyksiä yritysten ja oppilaitosten välille.

Ehdotus 12: Luodaan osaamiseteli vauhdittamaan työllisyyttä

Kun 80 prosenttia työpaikoista on sellaisia, joissa tarvitaan korkeakoulutasoista osaamista ja vain 40 prosenttia pelkän perusasteen varassa olevista työllistyy, osaamiseen panostamalla lisätään myös työllisyyttä.

Työllistymisen esteenä on usein puuttuva osaaminen: soveltuva koulutus puuttuu tai aiemmin hankittu osaaminen on vanhentunut.

Suomeen on luotava uusia, kannustavia rakenteita jatkuvalla oppimiselle.

Tarvitsemme uusia tapoja, joilla työikäiset ihmiset voivat täydentää ja päivittää osaamistaan vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin.

On saatava ihmiset innostumaan laajemmin oman osaamisen kehittamisestä. Näin voidaan lisätä työllisyyttä ja parantaa työssä jaksamista. Näitä tavoitellaan osaamisetelillä.

Mikä on osaamiseteli?

- Osaamiseteli on uudenlainen kolmikantainen rahoituksen malli tukemaan osaamisen kehittämistä.
- Osaamisetelillä tuetaan koulutuksen kysyntälähtöisyyttä, joustavuutta ja monimuotoisuutta sekä laajennetaan koulutuksen rahoitus pohjaa.

- Jokainen työikäinen on oikeutettu osaamiseteliin
- Se auttaa työntekijöitä ja työnantajia reagoimaan ennalta osaamistarpeiden muutoksiin.
- Osaamisetelijärjestelmässä sekä työnantajalla että työntekijällä on kahdenkymmenen prosentin verovähenteinen omavastuu.

Ehdotukset 13–19: Investoidaan työkyvyn ylläpitoon

Työkyvyn ylläpito on investointi piteneviin työuriin, sillä työikäisten osuus väestöstä pienenee.

Lähivuosina on yhä tärkeämpää, että jaksamme työssä ja työ tuntuu merkitykselliseltä.

Tietotyön määrä ja kognitiiviset vaatimukset ovat kasvaneet kaikilla aloilla. Lisääntyneet mielenterveysperusteiset työkyvyttömyyseläkkeet kertovat osaltaan siitä, että työelämässä ei riittävästi tunnisteta ja ehkäistä psykososiaalisen kuormituksen erilaisia muotoja.

Työterveyshuollon moniammatillista erityisosaamista pitää hyödyntää työpaikoilla turvallisten ja terveellisten olosuhteiden luomiseen ja kuormituksen hallintaan. Työ- ja toimintakyvystä on tärkeää huolehtia myös silloin, kun työsuhdetta ei ole.

Voimme tukea vammaisten ja osatyökykyisten työllistymistä eri keinoin. Työkyvyttömyyseläkkeitten vähentämiseksi ja työssäjaksamisen lisäämiseksi on uudistettava myös sosiaaliturvaa.

Akavan ehdotuksia työkyvyn ylläpitämiseksi

13. Luodaan kaikkia työikäisiä koskeva **työkykyohjelma** työssäjaksamisen parantamiseksi.

14. Saatetaan **työterveyshuollon työkyvyn erityisosaaminen** kaikkien työikäisten ulottuville.

15. Sisällytetään **psykososiaalisen kuormituksen arviointi** työpaikoille osaksi työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa.

16. Lisätään **vammaisille yrittäjille tukea** yritystoiminnan mahdollistamiseksi.

17. Otetaan työpaikoilla käyttöön **varhaisen tuen malleja** ja tehostetaan työhönpaluun tukea.

18. Selkiytetään **kuntoutuksen vastuutahot**.

19. Kohdennetaan **osaamis- ja työkykytarkastuksia** syrjäytymis- tai työkykyriskissä oleville.

Ehdotukset 20–23: Vaikuttavampaa palkkatukea

Akavan näkemyksen mukaan tehokas työvoimapolitiikka on tärkeä työväline korkean työllisyysasteen tavoittelussa.

Palkkatuki on keskeinen työvoimapolitiikan instrumentti, jonka vaikuttavuutta kannattaa jatkuvasti pyrkiä parantamaan.

Palkkatuen vaikutusten arviointia voitaisiin lisäksi laajentaa työllisyysvaikutusten ohessa esimerkiksi sosiaalisten hyötyjen arviointiin.

20. Palkkatuen laadukasta käyttöä yksityisen sektorin yrityksissä pitää lisätä.

Yrityksiin kohdistuva palkkatuki on parantanut tuella työllistyneiden tukijakson jälkeistä työllisyyttä. Vaikuttavuus ei kuitenkaan ole yksityiselläkään sektorilla ollut kovin hyvä.

21. Palkkatuen vaikuttavuutta pitää parantaa. Palkkatukijaksoon pitää liittää systemaattisesti sekä osaamisen että tarvittaessa muiden työelämässä tarvittavien taitojen kehittämistä. Tavoitteissa kehittymistä on systemaattisesti seurattava.

22. Palkkatukijakson jälkeiseen työllistymiseen on panostettava. Palkkatuki pitää tarvittaessa liittää muihin palveluihin, joilla pyritään estämään palkkatukijakson jälkeinen putoaminen uuteen työttömyyteen. Palkkatuen ensisijaisena tavoitteena pitääkin aina olla työllistyminen myös tukijakson jälkeen.

23. Rekrytointitukikokeilu ensimmäisen työntekijän palkkaamiseksi on syytä käynnistää.

Ehdotukset 24–32: Vauhditetaan työperäistä maahanmuuttoa

Työperäisellä maahanmuutolla ratkaisuja työvoimapulaan sekä lisää innovaatiopääomaa

Pienenevien ikäluokkien Suomessa on puutetta osaavasta työvoimasta. Kansainvälisten asiantuntijoiden sekä korkeakouluissa opiskelevien määrää on saatava kasvatettua. Työperäisen maahanmuuton lisääminen antaa mahdollisuuden vastata huoltosuhteen heikkenemisen haasteisiin ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmiin sekä parantaa työvoiman saatavuutta.

Kielikoulutus ja erilaisten lupaprosessien nopeuttaminen ovat tärkeimmät keinot kotoutumisen nopeuttamiseksi.

24. Mahdollistetaan osaavan työvoiman pääsy Suomeen nykyistä nopeammin luomalla erityisasiantuntijoille oma maahantuloväylä Kanadan mallia soveltaen.

25. Taataan oikeus nopeaan kielikoulutukseen koulutustasosta riippumatta myös heille, jotka saapuvat maahan työn perässä sekä heidän perheenjäsenilleen.

26. Myönnetään jokaiselle **suomen ja/tai ruotsin kielen kolmen vuoden sisällä oppineelle** automaattisesti pysyvä oleskelulupa.

27. Luovutaan saatavuusharkinnasta. Resursoidaan samalla työsuojeluviranomaisten toimintaa nykyistä voimakkaammin.

28. Määritellään selkeät alakohtaiset kriteerit, joilla EU- tai ETA-alueen ulkopuolella suoritettu **koulutus tunnustetaan ammattipätevydeksi**. Kriteereihin voi kuulua selkeästi määritetty täydennyskoulutus.

29. Lisätään kotimaisten kielten opintoja korkeakoulututkintoihin ja myönnetään jokaiselle Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneelle automaattisesti pysyvä oleskelulupa.

30. Houkutellaan kansainvälisiä osaajia **lisäämällä monikielisiä varhaiskasvatuspalveluita**.

31. Vahvistetaan maahanmuuttajien ammatillista verkostoitumista **mentoroinnin avulla**.

32. Parannetaan ulkomaalaisiin kohdistuvaa asenneilmapiiriä edistämällä työelämän monimuotoisuutta lisääviä toimia esimerkiksi anonymia rekrytointia edistämällä sekä uudistamalla yhdenvertaisuuslakia.

Ehdotukset 33–37: Parannetaan korkeakoulutettujen työttömien palveluita

Korkeakoulutettujen osuus TE-toimistojen työttömistä asiakkaista on noussut vuosituhaten alun viiden prosentin tasolta selvästi yli 15 prosenttiin.

[Noin joka kuudes työtön on siis korkeakoulutettu.](#)

Korkeakoulutetun työttömyys käy helposti kalliiksi. Korkeakoulutetut työttömät ovat usein kokeneet TE-toimistosta saadun avun riittämättömäksi.

Osaaminen ja sen tarjoamat työmahdollisuudet voivat olla hyvin spesifejä ja toisinaan jopa vaikeasti hahmottuvia. Palvelut vaikuttavat olevan pirstoutuneita ja osittain vähän – jos lainkaan – koordinoituja. Palveluiden kokonaisuus ei välttämättä hahmotu.

Korkeasti koulutetut työttömät tarvitsevat monipuolisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja.

33. Kaikkiin TE-toimistoihin pitää nimetä **vastuhenkilöt korkeakoulutettujen palveluun** ja heille on luotava maan kattava aktiivinen verkosto, jossa palveluita, yhteistyötä, toimintamalleja jne. voidaan kehittää ja ylläpitää.

34. Rakennetaan alustamainen palvelukokonaisuus, jossa kootaan uraneuvonta-, valmennus- ja työnhakuvalmennus, koulutuspalvelut ja yritys- sekä työelämäyhteistyö kokonaisuudeksi TE-toimistojen, yritysmaailman ja 3. sektorin toimijoiden kesken. Työtön työnhakija pääsee palveluihin henkilökohtaisen yhteyshenkilön kautta, jonka kanssa rakennetaan yksilöllinen työllistymisohjelma.

Hyödynnetään alustassa nyt käytössä olevia hyviä käytänteitä ja koulutuksia, kuten F.E.C -koulutusmallia. Lisäksi korkeasti koulutetuille työttömille kehitetään kustannustehokkaita, mutta korkealaatuisia palveluita, kuten ryhmä- ja vertaistuki- sekä verkostoitumispalveluita.

35. TE-toimistojen palveluita on oltava saatavilla korkeakoulujen kampuksilla (korkeakoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa) ja yhteistyön oppilaitosten kanssa on muutoinkin oltava tiivistä ja kattavaa, jotta pystytään tukemaan vastavalmistuneiden työllistymistä ja ehkäisemään työttömyyttä.

36. Palveluiden kehittämisessä on huomioitava omana ryhmänään erityisesti yli 50-vuotiaat työttömät, joiden työnhakutaidot ovat osalla heikot, vaikka oma työosaaminen olisi hyvää.

37. Lisäksi yli 50-vuotiaalle työttömille työnhakijoille rakennetaan osaamisen todentamiseen työkalu, jotta työuralla hankittu osaaminen saadaan paremmin tunnustetuksi ja tunnustetuksi. Työkalu myös toisi esiin mahdolliset osaamisen puutteet, jolloin oikean koulutuksen löytäminen olisi helpompaa ja tukisi paremmin työllistymistä.

Ehdotukset 38–40: Uudistetaan perhevapaajärjestelmä

Perhevapaajärjestelmän uudistamistyö on käynnissä.

Nykyisen hallitusohjelman ja raskaus- sekä tasapainodirektiivin puitteissa on mahdollista tehdä kattava perhevapaauudistus, jolla parannetaan työelämän tasa-arvoa ja positiivisia työllisyysvaikutuksia.

Uudistuksen on huomioitava erilaiset perhemuodot, muuttuva työelämä ja erilaiset työnteon ja yrittäjyyden muodot.

Uudistukselle keskeistä on sekä perhevapaa- että etuusjärjestelmän joustavuus. Se tarjoaa perheiden kaipaamia mahdollisuuksia järjestää perheen ja työn yhteensovittaminen kullekin perheelle parhaalla tavalla. Joustavuus lisää myös työelämässä oloa ja työllisyyttä.

Vanhempien työllisyyttä tukevia toimia ovat joustava ja tasa-arvoinen perhevapaajärjestelmä, turvattu työhönpaluu, mahdollisuus työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen, ilman työtä oleville vanhemmille kohdistetut työllistämispalvelut sekä toimiva, riittävästi resursoitu varhaiskasvatus.

Työllisysehdotukset 38–40: Uudistetaan perhevapaajärjestelmä

38. Joustava ja perheystävällinen työelämä. Perhevapaita tulisi voida käyttää nykyistä joustavammin niin ajallisesti kuin osittaisen käytön suhteen.

Vanhempainvapaita tulisi voida pitää, kunnes lapsi on kaksivuotias.

Osittaisen vanhempainvapaan joustavuutta tulee lisätä siten, että osittaisuus ei edellytä vanhempien yhtäaikaista vapaan käyttöä.

39. Vanhempien työhönpaluun turva ja vanhemmille kohdistetut työllistämispalvelut. Jälkisuoja tukee osaltaan työhönpaluun kannustavuutta ja työllisyysasteen nostamista.

Perhevapaalta työhön palaajat tarvitsevat parempaa suojaa kuin nykyisin.

Vanhempien työhönpaluun turva tarvitaan, jotta pystytään paremmin estämään lapsen saannista johtuva syrjintä työelämässä.

Paremmen suojan ja turvatumman työhönpaluun varmistamiseksi perhevapaalta palaaville työntekijöille taataan korotettu irtisanomissuoja vanhempainvapaalta palattaessa.

Noin puolet vanhemmista, jotka ovat kotona hoitamassa lasta kotihoidontuella, ovat ilman työtä. Näille **vanhemmille tulisi olla kohdistettuja työllistämispalveluita.**

40. Riittävästi resursoitu ja toimiva varhaiskasvatus: Laadukkaan varhaiskasvatuksen turvaaminen on keskeinen tekijä perheiden ja lasten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja työhönpaluun kannustamiseksi.

Varhaiskasvatuksen saatavuudella sekä maineella on vaikutus siihen, kuinka vanhemmat palaavat töihin sekä kuinka hyvin perhevapaauudistus näkyy perheiden arjessa.